

Εγώ και η Κοινωνία - Σύγκρουση και Συμφιλίωση

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Θέμα: Εγώ και η Κοινωνία: κατανόηση της σύγκρουσης, του διαλόγου και της συμφιλίωσης. Κοινωνικές σχέσεις - ευθύνη - σεβασμός - ειρηνική συνύπαρξη - διαπολιτισμική κατανόηση.
2. Τάξη: Ε΄ Δημοτικού
3. Ομάδα-στόχος: Μαθητές/μαθήτριες που φοιτούν σε ελληνικό δημοτικό σχολείο σε πολυπολιτισμική τάξη, συμπεριλαμβανομένων μαθητών μουσουλμανικού υπόβαθρου.
4. Τύπος μαθήματος: Μάθημα για την απόκτηση κοινωνικών και ηθικών γνώσεων, την ανάπτυξη επίγνωσης των συγκρούσεων, την εκμάθηση ειρηνικών στρατηγικών επίλυσης συγκρούσεων και την ενίσχυση του διαπολιτισμικού σεβασμού και της συνεργασίας.
5. Διάρκεια: 45 λεπτά
6. Βασικοί όροι: σύγκρουση, διαφωνία, συναισθήματα, σεβασμός, διάλογος, ευθύνη, συμφιλίωση, συγγνώμη, συγχώρεση, συνεργασία, ειρηνική λύση, ενσυναίσθηση, δικαιοσύνη.
7. Παιδαγωγικές μέθοδοι: καθοδηγούμενη συζήτηση, μάθηση με μελέτες περίπτωσης, παιχνίδι ρόλων και προσομοίωση, συνεργατική μάθηση, αναστοχασμός και αξιακή μάθηση, συμπεριληπτικός διαπολιτισμικός διάλογος.
8. Διδακτικά μέσα: πίνακας ή διαδραστικός πίνακας, διαφάνειες ή οπτικές κάρτες, σύντομα γραπτά σενάρια συγκρούσεων, φύλλα εργασίας, κάρτες συναισθημάτων, ερωτήματα αναστοχασμού.

Στόχοι

Γνωστικοί στόχοι

Οι μαθητές θα μάθουν:

- ✓ Να κατανοούν τι είναι η σύγκρουση και γιατί συμβαίνει.
- ✓ Να αναγνωρίζουν κοινές αιτίες συγκρούσεων στην καθημερινή ζωή.
- ✓ Να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα που συνδέονται με τις συγκρούσεις.
- ✓ Να μαθαίνουν βήματα για ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.
- ✓ Να κατανοούν τη σημασία της συμφιλίωσης.

Διαμορφωτικοί στόχοι

Οι μαθητές θα μάθουν:

- ✓ Να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και συναισθηματική επίγνωση.
- ✓ Να αναλαμβάνουν ευθύνη για τις πράξεις τους.
- ✓ Να επικοινωνούν με σεβασμό κατά τις διαφωνίες.
- ✓ Να εκτιμούν τον διάλογο, τη συγχώρεση και τη συνεργασία.
- ✓ Να σέβονται την πολιτισμική διαφορετικότητα στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.

10. Διαθεματικές συνδέσεις: Αγωγή του Πολίτη, Ηθική / Αξιακή Εκπαίδευση, Κοινωνικές Σπουδές, Γλωσσική Ανάπτυξη, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση.

11. Αναμενόμενα αποτελέσματα: Στο τέλος του μαθήματος οι μαθητές θα μπορούν να εξηγούν τι είναι η σύγκρουση με δικά τους λόγια, να δίνουν παραδείγματα συγκρούσεων στο σχολείο ή στην κοινότητα, να περιγράφουν ειρηνικούς τρόπους επίλυσης, να εξηγούν τη σημασία της συμφιλίωσης και να δείχνουν σεβασμό προς τους άλλους στις διαφωνίες.

Προετοιμασία εκπαιδευτικού

Ο/Η εκπαιδευτικός προετοιμάζει οπτικά παραδείγματα κοινωνικών συγκρούσεων, σύντομα σεναρία, φύλλο εργασίας με θέματα επίλυσης συγκρούσεων και παραδείγματα από το σχολείο και την κοινότητα στην Ελλάδα.

Δομή μαθήματος

Α. Εισαγωγή - ενεργοποίηση προηγούμενης γνώσης (6 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτά: Είχατε ποτέ διαφωνία με φίλο/η; Πώς σας έκανε να νιώσετε; Λύθηκε η σύγκρουση; Πώς;

Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί: «Σήμερα θα μάθουμε γιατί συμβαίνουν οι συγκρούσεις και πώς οι άνθρωποι μπορούν να τις λύνουν ειρηνικά.»

Βασικές έννοιες - θεωρητικό περιεχόμενο

α) Σύγκρουση στην κοινωνία: Σύγκρουση είναι μια κατάσταση όπου οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις, ανάγκες ή συναισθήματα. Οι συγκρούσεις συμβαίνουν σε οικογένειες, σχολεία, κοινότητες και κοινωνίες. Η σύγκρουση δεν είναι από μόνη της κακή· είναι φυσικό μέρος των ανθρώπινων σχέσεων. Προβλήματα δημιουργούνται όταν αντιμετωπίζεται με θυμό, βία ή ασέβεια. Συχνές αιτίες είναι οι παρεξηγήσεις, τα έντονα συναισθήματα, η άδικη συμπεριφορά και η έλλειψη επικοινωνίας.

β) Συναισθήματα και ευθύνη: Οι συγκρούσεις συνδέονται με συναισθήματα όπως θυμός, λύπη, ζήλια ή απογοήτευση. Η αναγνώριση και ο έλεγχος των συναισθημάτων είναι σημαντική κοινωνική δεξιότητα. Ευθύνη σημαίνει να σκεφτόμαστε πριν ενεργήσουμε και να καταλαβαίνουμε πώς η συμπεριφορά μας επηρεάζει τους άλλους.

γ) Διάλογος και ειρηνικές λύσεις: Διάλογος σημαίνει να μιλάμε και να ακούμε με σεβασμό. Μέσα από τον διάλογο οι άνθρωποι μπορούν να εξηγούν τα συναισθήματά τους, να κατανοούν τους άλλους και να αναζητούν λύσεις. Ειρηνικές λύσεις είναι η προσεκτική ακρόαση, η ήρεμη ομιλία, ο συμβιβασμός και ο σεβασμός στις διαφορές.

δ) Συμφιλίωση: Η συμφιλίωση είναι η διαδικασία αποκατάστασης σχέσεων μετά από μια σύγκρουση. Περιλαμβάνει την παραδοχή λαθών, τη συγγνώμη, τη συγχώρεση και τη συμφωνία για αλλαγή συμπεριφοράς. Βοηθά να επιστρέψει η εμπιστοσύνη και η αρμονία στην κοινωνία.

ε) Διαπολιτισμική οπτική: Οι διαφορετικοί πολιτισμοί μπορεί να εκφράζουν τα συναισθήματα και να λύνουν συγκρούσεις με διαφορετικούς τρόπους. Ωστόσο, αξίες όπως ο σεβασμός, η δικαιοσύνη, ο διάλογος και η ειρήνη είναι κοινές σε πολλούς πολιτισμούς.

Πληροφορίες για τον/την εκπαιδευτικό

1. Κατανόηση της σύγκρουσης στην παιδική ηλικία και την κοινωνία: Οι συγκρούσεις είναι φυσικό και αναπόφευκτο μέρος της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης. Στην ηλικία 10-11 ετών τα παιδιά εκφράζουν πιο έντονες προσωπικές απόψεις, βιώνουν πιο σύνθετα συναισθήματα, αναζητούν δικαιοσύνη και αναγνώριση και συγκρίνουν τον εαυτό τους με άλλους. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τη σύγκρουση ως ευκαιρία μάθησης.

2. Συναισθηματική επίγνωση και αυτορρύθμιση: Τα παιδιά μπορεί να αισθάνονται θυμό όταν νιώθουν αδικημένα, απογοήτευση όταν δεν ακούγονται, λύπη μετά από αποκλεισμό ή φόβο απόρριψης. Η ονομασία των συναισθημάτων βοηθά τα παιδιά να κάνουν παύση πριν αντιδράσουν.

3. Ευθύνη και ηθική λήψη αποφάσεων: Οι λέξεις μπορούν να πληγώσουν ή να θεραπεύσουν. Η ανάληψη ευθύνης βοηθά στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Χρήσιμες ερωτήσεις: «Πώς θα ένιωθα στη θέση του άλλου;», «Ποια είναι η δίκαιη λύση για όλους;», «Πώς μπορώ να διορθώσω τη ζημιά;»

4. Ο διάλογος ως εργαλείο ειρηνικής επίλυσης: Ο διάλογος περιλαμβάνει ήρεμο τόνο, σεβαστική γλώσσα, μη διακοπή του άλλου και διευκρινιστικές ερωτήσεις. Μαθαίνουμε να ακούμε για να καταλάβουμε, όχι μόνο για να απαντήσουμε.
5. Συμφιλίωση και αποκατάσταση σχέσεων: Η συμφιλίωση δεν σημαίνει ότι ξεχνάμε τι έγινε ή ότι δεχόμαστε άδικη συμπεριφορά. Σημαίνει ότι επιλέγουμε ειρήνη και συνεργασία αντί για θυμό.
6. Διαπολιτισμική και συμπεριληπτική διδασκαλία: Σε πολυπολιτισμικές τάξεις οι συγκρούσεις μπορεί να επηρεάζονται από πολιτισμικές παρεξηγήσεις ή διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας. Ο/Η εκπαιδευτικός αποφεύγει στερεότυπα, ενθαρρύνει τον σεβασμό στις διαφορές και αναδεικνύει κοινές ανθρώπινες αξίες.
7. Ασφαλές περιβάλλον τάξης: Οι μαθητές πρέπει να νιώθουν συναισθηματικά ασφαλείς για να εκφράζουν απόψεις, να γίνονται σεβαστοί ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους και να υποστηρίζονται όταν κάνουν λάθη και μαθαίνουν από αυτά.

Πρακτικές δραστηριότητες και χρόνος

- Μελέτη περίπτωσης - «Τι πήγε στραβά;» (8 λεπτά): οι μαθητές διαβάζουν ένα σύντομο σενάριο, π.χ. σύγκρουση ανάμεσα σε συμμαθητές, και συζητούν τι την προκάλεσε, πώς νιώθουν οι χαρακτήρες και τι θα μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά.
- Παιχνίδι ρόλων - «Λύνουμε τη σύγκρουση» (10 λεπτά): σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες οι μαθητές παίζουν τη σύγκρουση και μετά μια ειρηνική λύση με διάλογο και συγγνώμη.
- Φύλλο εργασίας - «Βήματα προς τη συμφιλίωση» (8 λεπτά): οι μαθητές βάζουν τα βήματα στη σωστή σειρά, αντιστοιχίζουν συναισθήματα με λύσεις και γράφουν μία πρόταση για το πώς λύνουν συγκρούσεις.
- Κύκλος αναστοχασμού (5 λεπτά): «Η σύγκρουση συμβαίνει όταν...», «Μια ειρηνική λύση σημαίνει...», «Η συμφιλίωση είναι σημαντική επειδή...». Συμπέρασμα: «Η ειρηνική επίλυση συγκρούσεων κάνει τις κοινωνίες πιο δυνατές και πιο δίκαιες.»

Παραλλαγές και επεκτάσεις

- Συμφωνία τάξης: «Πώς λύνουμε τις συγκρούσεις».
- Γραπτή δραστηριότητα: γράμμα συγγνώμης.
- Σύνδεση με μαθήματα Αγωγής του Πολίτη ή Ηθικής.

Τελικός αναστοχασμός εκπαιδευτικού

Μετά το μάθημα, αναστοχαστείτε την ικανότητα των μαθητών να εκφράζουν συναισθήματα, την κατανόηση της συμφιλίωσης, την προθυμία χρήσης ειρηνικών στρατηγικών και τον σεβασμό στις πολιτισμικές διαφορές.

Πηγές πληροφόρησης

UNESCO - Global Citizenship Education. UNICEF - Life Skills and Peace Education. Council of Europe - Competences for Democratic Culture. OECD - Social and Emotional Skills for Students. CASEL - Core SEL Competencies. UNESCO - Intercultural Education Guidelines. Banks, J. A. - Cultural Diversity and Education. UNICEF - Peacebuilding in Education. Save the Children - Conflict Resolution for Children.